

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ТА ФІНАНСІВ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: Оцінка інноваційного потенціалу підприємства

Виконав: здобувач 2стн курсу, гр. 051-ЕП-12бстн-2
спеціальності 051 Економіка

ОПП «Економіка підприємства»

Моторін К.Р.

(прізвище та ініціали)

Керівник

Тімченко О.Д.

(прізвище та ініціали)

Харків – 2024

ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економічних відносин та фінансів, денна форма навчання
Кафедра економіки та бізнесу
Ступінь вищої освіти бакалавр
Спеціальність 051 Економіка, ОПП «Економіка підприємства» _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
проф. В.А. Гросул

«05» лютого 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

Моторіна Костянтина Романовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема Оцінка інноваційного потенціалу підприємства

Керівник доц. Тімченко О.Д.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ДБТУ від «05» лютого 2024 року № 02-02/141

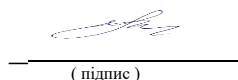
Термін подання роботи « 13 » червня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Етапи підготовки та захисту КРБ	Терміни виконання
1. Вибір студентом теми КРБ і подання заяви на кафедру; затвердження тем і призначення наукових керівників; складання і затвердження індивідуальних завдань на виконання КРБ	5 лютого-17 лютого
2. Підготовка вступу і першого розділу КРБ	19 лютого-8 березня
3. Підготовка другого розділу КРБ	11 березня- 12 квітня
4. Підготовка третього розділу КРБ, висновків, додатків, переліку використаних джерел	15 квітня – 10 травня
5. Подання студентом завершеної КРБ науковому керівнику для перевірки на плагіат та оформлення відгуку	13 травня – 24 травня
6. Попередній розгляд КРБ на комісії від кафедри	25 травня – 31 травня
7. Доопрацювання роботи, прийняття кафедрою рішення про допуск роботи до захисту в ЕК, оформлення та рецензування	1 червня – 12 червня
8. Захист КРБ в ЕК і присвоєння випускникам кваліфікації	13 червня – 24 червня

Дата видачі завдання «05» лютого 2024 р.

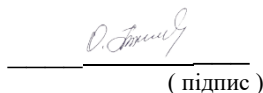
Здобувач

(підпис)

Моторін К.Р.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Тімченко О.Д.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Тема: Оцінка інноваційного потенціалу підприємства.

Кількісна характеристика роботи: обсяг: 47 стор.; рис.: 2, табл. 11; використаних літературних джерел: 37.

Актуальність теми. У сучасних умовах інноваційний розвиток є ключовим фактором конкурентоспроможності та сталого зростання підприємств. Здатність генерувати та впроваджувати інновації визначає успішність компаній на ринку. Тому оцінка та ефективне використання інноваційного потенціалу стає важливим завданням для кожного підприємства, що прагне до лідерства у своїй галузі. Це повною мірою стосується і підприємств олійно-жирової промисловості України, які функціонують в умовах жорсткої конкуренції та потребують постійного вдосконалення своєї діяльності на інноваційній основі.

Короткий огляд змісту. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. У першому розділі розкрито теоретичні основи оцінки інноваційного потенціалу підприємства. Другий розділ присвячено аналізу інноваційного потенціалу ПП «Оліяр». У третьому розділі обґрунтовано напрями підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу досліджуваного підприємства.

Ступінь використання комп'ютерних технологій. Для написання роботи використано текстовий редактор Microsoft Word. Розрахунки та графічні ілюстрації виконано за допомогою Microsoft Excel.

Ключові поняття: інновація, інноваційний потенціал, інноваційна діяльність, оцінка інноваційного потенціалу, ресурсна складова, результативна складова, активізація інноваційної діяльності, управління інноваційним потенціалом.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1. Теоретичні основи оцінки інноваційного потенціалу підприємства. 8	
1.1. Сутність та складові інноваційного потенціалу підприємства	8
1.2. Фактори, що впливають на формування інноваційного потенціалу	12
1.3. Методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства..	18
Розділ 2. Аналіз інноваційного потенціалу підприємства	22
2.1. Загальна характеристика підприємства та його інноваційної діяльності	22
2.2. Оцінка ресурсної складової інноваційного потенціалу підприємства	24
2.3. Аналіз результативності інноваційної діяльності підприємства	28
2.4. Оцінка рівня інноваційного потенціалу підприємства	31
Розділ 3. Напрями підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу підприємства	37
3.1. Шляхи активізації інноваційної діяльності підприємства	37
3.2. Удосконалення системи управління інноваційним потенціалом підприємства	39
3.3. Економічне обґрунтування запропонованих заходів	41
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах інноваційний розвиток є ключовим фактором конкурентоспроможності та сталого зростання підприємств. Здатність генерувати та впроваджувати інновації визначає успішність компаній на ринку. Тому оцінка та ефективне використання інноваційного потенціалу стає важливим завданням для кожного підприємства, що прагне до лідерства у своїй галузі. Це повною мірою стосується і підприємств олійно-жирової промисловості України, які функціонують в умовах жорсткої конкуренції та потребують постійного вдосконалення своєї діяльності на інноваційній основі.

Мета дослідження полягає в оцінці інноваційного потенціалу підприємства та розробці напрямів підвищення ефективності його використання на прикладі ПП "Оліяр".

Завдання дослідження:

- розкрити сутність та складові інноваційного потенціалу підприємства;
- визначити фактори, що впливають на формування інноваційного потенціалу підприємства;
- проаналізувати методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства;
- надати загальну характеристику ПП "Оліяр" та його інноваційної діяльності;
- здійснити оцінку ресурсної складової інноваційного потенціалу ПП "Оліяр";
- проаналізувати результативність інноваційної діяльності ПП "Оліяр";
- оцінити рівень інноваційного потенціалу ПП "Оліяр";
- запропонувати шляхи активізації інноваційної діяльності ПП "Оліяр";
- розробити рекомендації щодо удосконалення системи управління інноваційним потенціалом ПП "Оліяр";

– здійснити економічне обґрунтування запропонованих заходів щодо підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу ПП "Оліяр".

Об'єктом дослідження є процес оцінки та використання інноваційного потенціалу підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти оцінки інноваційного потенціалу ПП "Оліяр" та напрями активізації його інноваційної діяльності.

Методи дослідження. У роботі використано комплекс загальнонаукових (аналіз і синтез, індукція і дедукція, порівняння) та спеціальних (графічний, табличний, експертних оцінок) методів дослідження, що забезпечило всебічне вивчення інноваційного потенціалу ПП "Оліяр" та обґрунтування напрямів підвищення ефективності його використання. Методи аналіз і синтезу були використані для розкриття сутності та складових інноваційного потенціалу підприємства, визначення факторів впливу на його формування, узагальнення методичних підходів до оцінки. Методи індукції і дедукції застосовувалися при формулюванні висновків на основі аналізу теоретичних положень та емпіричних даних щодо інноваційної діяльності ПП "Оліяр". Метод порівняння використовувався для зіставлення показників інноваційної діяльності ПП "Оліяр" у динаміці, визначення тенденцій їх зміни. Графічний метод був задіяний для наочного представлення взаємозв'язку понять "інновація", "інноваційна діяльність", "інноваційний потенціал" (рис. 1.1), ілюстрації складових інноваційного потенціалу підприємства (рис. 1.2). Табличний метод використано для систематизації факторів впливу на формування інноваційного потенціалу (табл. 1.1), представлення результатів аналізу показників інноваційної діяльності ПП "Оліяр" (табл. 2.1-2.11). Метод експертних оцінок був застосований для оцінки рівня інноваційного потенціалу ПП "Оліяр" шляхом анкетування співробітників підприємства та зовнішніх стейкхолдерів (табл. 2.10-2.11).

Інформаційну базу дослідження склали наукові публікації з питань інноваційного розвитку підприємств, дані фінансової звітності ПП "Оліяр", результати експертного опитування, інтернет-ресурси.

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад оцінки інноваційного потенціалу підприємства та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності його використання на прикладі ПП "Оліяр" з урахуванням галузевої специфіки та сучасних викликів.

Практичне значення дослідження. Запропоновані рекомендації можуть бути використані керівництвом ПП "Оліяр" для активізації інноваційної діяльності, вдосконалення системи управління інноваційним потенціалом та підвищення конкурентоспроможності підприємства. Окремі положення роботи можуть застосовуватися іншими підприємствами олійно-жирової галузі України.

Розділ 1. Теоретичні основи оцінки інноваційного потенціалу підприємства

1.1. Сутність та складові інноваційного потенціалу підприємства

Інноваційний потенціал підприємства є ключовим фактором його конкурентоспроможності та сталого розвитку в сучасних умовах. В процесі своєї діяльності підприємства оперують трьома взаємопов'язаними поняттями «інновація», «інноваційна діяльність», «інноваційний потенціал».

Інновацію варто розглядати як нововведення, яке суттєво підвищує ефективність діючої системи [12; 35]. Це може бути новий продукт, послуга, технологія, організаційне рішення тощо. Інновації є рушійною силою економічного розвитку та конкурентоспроможності підприємств.

На нашу думку, інновації відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку економіки та суспільства. Вони дозволяють вирішувати актуальні проблеми, підвищувати якість життя людей та ефективність використання ресурсів. Без інновацій неможливий прогрес та адаптація до мінливих умов зовнішнього середовища.

Інноваційну діяльність можна розглядати як процес, спрямований на розробку, впровадження та комерціалізацію інновацій [18; 32]. Вона охоплює весь комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, які в сукупності призводять до створення інновацій.

Вважаємо, що ефективна інноваційна діяльність є запорукою успішного розвитку підприємств та економіки в цілому. Вона вимагає стратегічного підходу, залучення кваліфікованих кадрів, достатнього фінансування та сприятливого інноваційного клімату. Держава повинна створювати умови для активізації інноваційної діяльності через різноманітні механізми підтримки та стимулювання [7].

За визначенням Ю. Шипуліної, інноваційний потенціал підприємства - це "сукупність інноваційних ресурсів, які перебувають у взаємозв'язку, та чинників (процедур), які створюють необхідні умови для оптимального

використання цих ресурсів з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому" [34].

Н. Чухрай розглядає інноваційний потенціал як "здатність до змін, покращення, прогресу, це джерело розвитку" [33]. Автор також зазначає, що інноваційний потенціал містить невикористані, приховані можливості накопичених ресурсів, що можуть бути задіяні для досягнення цілей економічних суб'єктів.

Вважаємо, що інноваційний потенціал - це сукупність ресурсів, можливостей та здатностей підприємства до здійснення інноваційної діяльності [26; 37].

На наш погляд, інноваційний потенціал є стратегічним активом підприємства, який визначає його спроможність до інноваційного розвитку. Формування та ефективне використання інноваційного потенціалу вимагає цілеспрямованих зусиль менеджменту, створення сприятливого інноваційного середовища та постійного навчання персоналу. Важливо також налагодити співпрацю з зовнішніми джерелами знань та ресурсів - науковими установами, стартапами, інноваційними екосистемами.

Інновація, інноваційна діяльність та інноваційний потенціал тісно взаємопов'язані. Інноваційний потенціал є базисом для здійснення інноваційної діяльності, яка, в свою чергу, призводить до створення інновацій. Інновації ж, будучи кінцевим результатом, підвищують інноваційний потенціал підприємства за рахунок накопичення досвіду, знань та ресурсів. Таким чином, ці поняття утворюють своєрідний цикл безперервного інноваційного розвитку (рис. 1.1).

Підсумовуючи, можна стверджувати, що інновації, інноваційна діяльність та інноваційний потенціал є ключовими факторами конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств в сучасних умовах. Їх ефективне поєднання та використання дозволяє досягати стратегічних цілей та забезпечувати довгостроковий успіх.

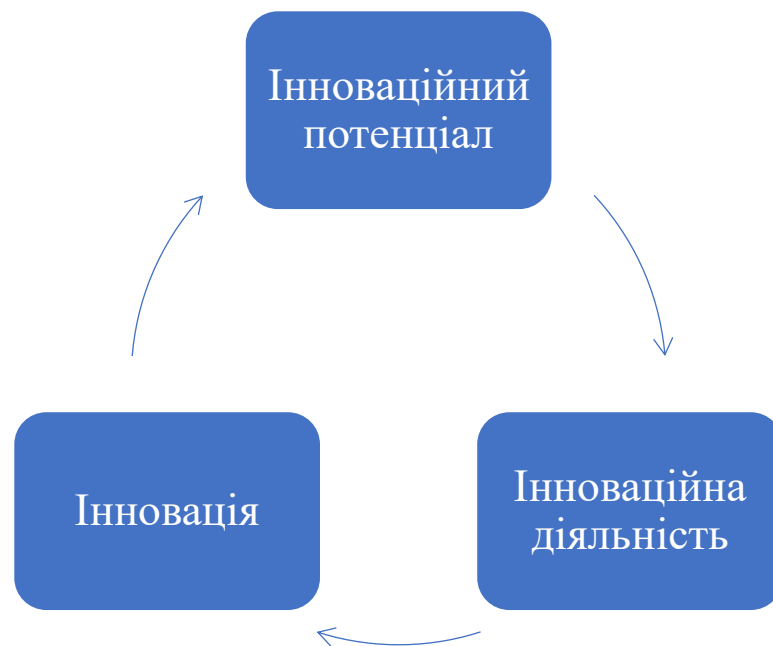

Рис. 1.1. Взаємозв'язок понять «інновація», «інноваційна діяльність», «інноваційний потенціал»

Найбільш поширена класифікація складових інноваційного потенціалу передбачає такі складові [1; 3; 9; 15; 17; 27-28]: кадрова складова, науково-дослідна складова, технологічна складова, фінансова складова, маркетингова складова, організаційно-управлінська складова (рис. 1.2). Розглянемо їх докладніше.

1. Кадрова складова включає наявність висококваліфікованих працівників, здатних генерувати нові ідеї, розробляти та впроваджувати інновації. Наприклад, компанія Apple відома своєю сильною командою інженерів та дизайнерів, які створюють революційні продукти. На відміну від багатьох інших компаній, Apple приділяє велику увагу розвитку та мотивації свого персоналу.

2. Науково-дослідна складова характеризує наявність власних наукових розробок, патентів, ліцензій, співпрацю з науковими установами. Прикладом може слугувати фармацевтична компанія Pfizer, яка має потужний науково-

дослідний потенціал і регулярно виводить на ринок інноваційні лікарські засоби. На противагу, деякі фармкомпанії більше покладаються на придбання готових розробок.

Рис. 1.2. Складові інноваційного потенціалу підприємства

3. Технологічна складова включає сучасні виробничі потужності, передові технології, доступ до баз даних. Так, компанія Tesla має надсучасні заводи з виробництва електромобілів та інноваційні технології в сфері акумуляторів і автопілоту. Багато традиційних автовиробників відстають за рівнем технологічності.

4. Фінансова складова характеризує наявність фінансових ресурсів для здійснення інноваційної діяльності, доступ до джерел фінансування. Наприклад, компанія Amazon має значні фінансові можливості для інвестицій в інновації, такі як хмарні технології, штучний інтелект, доставку дронами. Багато менших компаній обмежені у фінансових ресурсах для інновацій.

5. Маркетингова складова включає спроможність виводити інноваційні продукти на ринок, формувати попит, налагоджувати зв'язки зі споживачами. Так, компанія Procter & Gamble має потужний маркетинговий потенціал і успішно комерціалізує інновації в сфері споживчих товарів. Деякі інноваційні

компанії, особливо стартапи, можуть мати труднощі з маркетингом своїх розробок.

6. Організаційно-управлінська складова характеризує ефективність організаційної структури, системи управління інноваціями, інноваційну культуру. Наприклад, компанія Google відома своєю інноваційною культурою, яка заохочує креативність, експерименти та толерантність до помилок. Багато компаній мають більш бюрократичну культуру, яка гальмує інновації.

Отже, інноваційний потенціал підприємства визначається синергією його кадрових, науково-дослідних, технологічних, фінансових, маркетингових та організаційно-управлінських можливостей. Компанії-лідери зазвичай мають високий рівень розвитку більшості цих складових, тоді як відстаючі компанії мають прогалини в тих чи інших аспектах інноваційного потенціалу. Розвиток інноваційного потенціалу вимагає цілеспрямованих зусиль та інвестицій з боку менеджменту компанії.

1.2. Фактори, що впливають на формування інноваційного потенціалу

На формування інноваційного потенціалу підприємства впливає низка факторів, які можна згрупувати на внутрішні та зовнішні [2; 4; 11; 12; 24].

Серед внутрішніх факторів доцільно виокремити такі:

1. Стратегія підприємства. Наявність чіткої інноваційної стратегії, яка визначає пріоритети та напрями інноваційної діяльності, сприяє цілеспрямованому розвитку інноваційного потенціалу. Наприклад, компанія 3М відома своєю стратегією, яка передбачає, що 30% доходів мають надходити від продуктів, запущених за останні 5 років, що стимулює постійні інновації.

2. Фінансові ресурси. Достатність фінансування є критичним фактором для здійснення інноваційної діяльності, яка часто пов'язана зі значними витратами та ризиками. Компанії, які мають стабільне фінансове становище та

доступ до різних джерел капіталу, мають більше можливостей для нарощування інноваційного потенціалу.

3. Організаційна культура. Корпоративна культура, яка заохочує креативність, ініціативність, експерименти та толерує помилки, створює сприятливе середовище для інновацій. Такі компанії, як Google, Apple, Amazon, відомі своєю інноваційною культурою, яка приваблює талановитих працівників та стимулює інноваційну діяльність.

4. Людський та інтелектуальний капітали. Наявність висококваліфікованих та мотивованих працівників, особливо в сфері НДДКР, є ключовим фактором інноваційного потенціалу. Підприємства, які інвестують в розвиток та навчання персоналу, мають кращі можливості для генерування та впровадження інновацій.

5. Організаційна структура. Гнучка, адаптивна організаційна структура, яка забезпечує ефективну комунікацію та координацію між підрозділами, сприяє інноваційній діяльності. Надмірна бюрократія та жорстка ієрархія можуть гальмувати інновації. Наприклад, компанія Google відома своєю плоскою структурою та проєктними командами, які мають значну автономію.

6. Система мотивації. Наявність ефективної системи стимулювання інноваційної активності персоналу, як матеріальної (премії, бонуси), так і нематеріальної (визнання, кар'єрне зростання), заохочує працівників до генерування та впровадження інновацій. Так, компанія 3M дозволяє співробітникам використовувати до 15% робочого часу на власні інноваційні проєкти.

7. Інформаційне забезпечення. Доступ до актуальної науково-технічної, ринкової, патентної інформації є важливим для прийняття обґрунтованих інноваційних рішень. Підприємства, які мають розвинені системи збору та аналізу інформації, краще розуміють потреби ринку та технологічні тренди. Наприклад, компанія Procter & Gamble використовує передові аналітичні інструменти для виявлення споживчих інсайтів.

8. Технічне оснащення. Наявність сучасного дослідницького, лабораторного, випробувального обладнання та програмного забезпечення суттєво розширює можливості для створення та тестування інновацій. Компанії, які регулярно оновлюють свою технічну базу, мають кращі передумови для інноваційної діяльності. Так, фармацевтичні компанії інвестують значні кошти в обладнання для розробки нових ліків.

9. Управління знаннями. Ефективні процеси генерування, накопичення, поширення та використання знань в організації дозволяють перетворювати індивідуальні знання та досвід на організаційні компетенції. Компанії, які приділяють увагу управлінню знаннями, мають більший інноваційний потенціал. Наприклад, консалтингова компанія McKinsey має потужну систему управління знаннями.

10. Толерантність до ризику. Інноваційна діяльність завжди пов'язана з невизначеністю та ризиком. Підприємства, які мають вищий рівень толерантності до ризику та готові експериментувати, мають більше шансів на проривні інновації. Прикладом може слугувати компанія Amazon, яка відома своєю готовністю йти на ризиковані проєкти.

На нашу думку, всі ці внутрішні фактори тісно взаємопов'язані та формують комплексну інноваційну екосистему підприємства. Важливо розвивати кожен з цих аспектів, але з урахуванням специфіки та можливостей конкретної організації. Універсальних рецептів тут немає, але орієнтиром можуть слугувати кращі практики інноваційних лідерів.

Окрім внутрішніх факторів на формування інноваційного потенціалу безперечно суттєво впливають й зовнішні фактори:

1. Ринкові умови. Стан ринку, рівень конкуренції, запити споживачів значною мірою визначають потребу в інноваціях та напрями інноваційної діяльності. В умовах висококонкурентних та динамічних ринків підприємства змушені активніше розвивати свій інноваційний потенціал, щоб утримувати позиції.

2. Технологічний прогрес. Розвиток науки і техніки, поява нових технологій відкривають нові можливості для інновацій та водночас створюють загрози для існуючих бізнес-моделей. Підприємства, які активно відслідковують технологічні тренди та адаптуються до них, мають кращі перспективи для нарощування інноваційного потенціалу.

3. Державна політика. Державне регулювання, підтримка інноваційної діяльності, захист інтелектуальної власності, освітня політика значною мірою впливають на інноваційний клімат в країні та можливості підприємств розвивати інноваційний потенціал. Наприклад, в Ізраїлі та Південній Кореї активна державна підтримка інновацій сприяла формуванню потужних інноваційних екосистем.

4. Партнерство та співпраця. Налагодження партнерських відносин з іншими підприємствами, науковими установами, стартапами дозволяє отримати доступ до нових знань, ресурсів та компетенцій, що підвищує інноваційний потенціал. Наприклад, багато фармацевтичних компаній співпрацюють з біотехнологічними стартапами для розробки нових лікарських засобів.

5. Доступ до зовнішніх знань та технологій. Можливість співпраці з університетами, науково-дослідними інститутами, іншими підприємствами дозволяє отримати доступ до передових знань та технологій, які можна використати для розробки інновацій. Наприклад, багато ІТ-компаній співпрацюють з університетами для проведення спільних досліджень та рекрутингу талантів.

2. Кластерні ініціативи. Участь підприємства в інноваційних кластерах дозволяє отримати синергетичний ефект від географічної близькості та взаємодії з іншими інноваційними організаціями. Обмін знаннями, спільне використання інфраструктури, доступ до постачальників та клієнтів підвищують інноваційний потенціал учасників кластеру.

3. Розвиток інноваційної інфраструктури. Наявність в країні або регіоні розвиненої інноваційної інфраструктури - технопарків, бізнес-інкубаторів,

центрів трансферу технологій, венчурних фондів тощо - створює сприятливі умови для інноваційної діяльності підприємств. Це забезпечує доступ до необхідних ресурсів, послуг та мереж контактів.

4. Екологічні фактори. Зростаюча увага до проблем довкілля, зміни клімату, виснаження ресурсів стимулює підприємства до розробки екологічних інновацій - нових продуктів, послуг, технологій, які зменшують негативний вплив на навколишнє середовище. Компанії, які враховують екологічні виклики, мають більший потенціал для інновацій.

5. Соціально-культурні фактори. Цінності, норми, стилі життя, рівень освіти суспільства впливають на сприйнятливість до інновацій, формують нові потреби та запити споживачів. Підприємства, які враховують соціально-культурні тренди, можуть розробляти більш затребувані інновації. Наприклад, зміни в стилі життя сприяли розвитку інновацій в сфері здорового харчування, фітнесу, діджиталізації послуг.

6. Глобалізація. Глобалізація відкриває доступ до нових ринків, ресурсів, знань, але водночас посилює конкуренцію. Підприємства змушені активніше розвивати свій інноваційний потенціал, щоб бути конкурентоспроможними в глобальному масштабі. Інтернаціоналізація діяльності, участь в глобальних ланцюгах створення вартості стимулює інновації.

На нашу думку, врахування зовнішніх факторів є важливим для формування інноваційного потенціалу підприємства, оскільки вони визначають загальний контекст та можливості для інноваційної діяльності. Підприємства не можуть розвивати інновації ізольовано, вони мають постійно моніторити зовнішнє середовище та адаптуватися до нього.

Водночас, вважаємо, що не варто покладатися лише на сприятливі зовнішні умови. Навіть в несприятливому зовнішньому середовищі підприємства з сильним внутрішнім інноваційним потенціалом можуть успішно розвивати інновації. На нашу думку, в сучасних умовах саме внутрішні фактори відіграють вирішальну роль у формуванні інноваційного потенціалу підприємства. Наявність відповідної стратегії, ресурсів, культури

та людського капіталу є передумовою ефективної інноваційної діяльності. Водночас, моніторинг та врахування зовнішніх факторів дозволяє визначити пріоритетні напрями для розвитку інноваційного потенціалу та адаптуватися до мінливого середовища. Тому важливо знаходити баланс між розвитком внутрішніх ресурсів та можливостей і використанням зовнішніх факторів.

Підприємства, які прагнуть бути інноваційними лідерами, повинні системно працювати над розвитком свого інноваційного потенціалу, враховуючи весь комплекс внутрішніх та зовнішніх факторів впливу. Це вимагає стратегічного підходу, значних інвестицій та постійних зусиль з боку керівництва та всього персоналу. Але саме це є запорукою формування стійких конкурентних переваг та довгострокового успіху в сучасній економіці знань.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що формування інноваційного потенціалу підприємства - це комплексний процес, який вимагає врахування багатьох внутрішніх та зовнішніх факторів (табл. 1.1). Ефективне управління цим процесом дозволяє підприємству стати більш інноваційним та конкурентоспроможним в сучасних умовах.

Таблиця 1.1. Фактори, що впливають на формування інноваційного потенціалу підприємства

Внутрішні фактори	Зовнішні фактори
1. Стратегія підприємства	1. Ринкові умови
2. Фінансові ресурси	2. Технологічний прогрес
3. Організаційна культура	3. Державна політика
4. Людський капітал	4. Партнерство та співпраця
5. Організаційна структура	5. Доступ до зовнішніх знань та технологій
6. Система мотивації	6. Кластерні ініціативи
7. Інформаційне забезпечення	7. Розвиток інноваційної інфраструктури
8. Технічне оснащення	8. Екологічні фактори
9. Управління знаннями	9. Соціально-культурні фактори
10. Толерантність до ризику	10. Глобалізація

Джерело: систематизовано автором

1.3. Методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства

Оцінка інноваційного потенціалу підприємства є важливим етапом управління інноваційною діяльністю, оскільки дозволяє визначити наявні можливості, сильні та слабкі сторони, перспективи розвитку. В науковій літературі існує чимало методичних підходів до такої оцінки [8; 12-14; 16; 18; 19; 25; 26]. Розглянемо основні з них.

1. Ресурсний підхід передбачає оцінку наявності та достатності різних видів ресурсів для здійснення інноваційної діяльності - кадрових, науково-технічних, фінансових, інформаційних тощо. Оцінюються кількісні та якісні характеристики ресурсів. Наприклад, аналізується чисельність та кваліфікація персоналу, зайнятого в НДДКР, обсяг витрат на інновації, кількість патентів та ліцензій тощо.

2. Результативний підхід акцентує увагу на оцінці досягнутих результатів інноваційної діяльності - обсягу інноваційної продукції, частки ринку інноваційних товарів, економічного ефекту від впровадження інновацій тощо. Тобто оцінюється фактична реалізація інноваційного потенціалу.

3. Процесний підхід розглядає інноваційний потенціал як здатність підприємства ефективно організовувати та управляти інноваційними процесами - від генерування ідей до комерціалізації інновацій. Оцінюється ефективність кожного етапу інноваційного процесу, взаємодія підрозділів, швидкість виведення інновацій на ринок.

4. Порівняльний підхід передбачає порівняння інноваційного потенціалу підприємства з потенціалом інших підприємств галузі, регіону, країни. Використовуються різні методи бенчмаркінгу, рейтингові оцінки. Це дозволяє визначити відносну конкурентну позицію підприємства за рівнем інноваційного потенціалу.

5. Інтегральний підхід передбачає комплексну оцінку інноваційного потенціалу на основі агрегування різних показників в єдиний інтегральний показник. Для цього використовуються методи таксономії, матричні методи,

методи згортки показників. Це дозволяє отримати узагальнену оцінку інноваційного потенціалу.

На мою думку, кожен з цих підходів має свої переваги та обмеження. Ресурсний підхід дозволяє оцінити інноваційні можливості, але не гарантує їх ефективного використання. Результативний підхід показує фактичні здобутки, але не розкриває потенціал. Процесний підхід акцентує на управлінських аспектах, але складний в реалізації. Порівняльний підхід корисний для позиціонування серед конкурентів, але не завжди можна знайти коректну базу порівняння. Інтегральний підхід дає комплексну оцінку, але результат суттєво залежить від вибору показників та методу агрегування.

Тому, на мій погляд, для отримання повної та об'єктивної оцінки інноваційного потенціалу підприємства доцільно використовувати комбінацію різних підходів. Наприклад, можна поєднати ресурсний та результативний підходи, щоб оцінити як наявні можливості, так і ефективність їх використання. Або застосувати процесний підхід разом з порівняльним, щоб оцінити ефективність інноваційних процесів на фоні конкурентів.

Також важливо адаптувати методику оцінки до специфіки конкретного підприємства, його галузі, розміру, стадії життєвого циклу. Скажімо, для стартапів більш важлива оцінка ресурсного потенціалу, а для зрілих компаній - результативності інновацій.

Оцінка інноваційного потенціалу підприємства є важливим етапом у визначенні його здатності до інноваційної діяльності та конкурентоспроможності. Існує кілька узагальнених методів до оцінки інноваційного потенціалу, кожен з яких має свої переваги та недоліки [21; 23; 24; 32]. Розглянемо основні з них.

1. Комплексний метод передбачає оцінку всіх складових інноваційного потенціалу підприємства, таких як фінансові, матеріально-технічні, інтелектуальні, організаційні та маркетингові ресурси. Цей підхід дозволяє отримати повну картину стану інноваційного потенціалу підприємства. Наприклад, підприємство може використовувати комплексний підхід для

оцінки своїх ресурсів, аналізуючи фінансові звіти, інвентаризацію обладнання, кваліфікацію персоналу та результати маркетингових досліджень. Це дозволяє виявити сильні та слабкі сторони інноваційного потенціалу та розробити стратегії для його підвищення.

2. Метод експертних оцінок передбачає залучення експертів для оцінки інноваційного потенціалу підприємства. Експерти можуть бути як внутрішніми (співробітники підприємства), так і зовнішніми (незалежні консультанти, науковці). Вони оцінюють різні аспекти інноваційного потенціалу на основі свого досвіду та знань. Наприклад, підприємство може запросити експертів для оцінки своєї інноваційної діяльності. Експерти аналізують наявні ресурси, організаційну структуру, корпоративну культуру та інші фактори, що впливають на інноваційний потенціал. На основі їхніх висновків підприємство може розробити план дій для підвищення своєї інноваційної активності.

3. Метод бенчмаркінгу передбачає порівняння інноваційного потенціалу підприємства з кращими практиками інших компаній, які досягли успіху в інноваційній діяльності. Це дозволяє виявити прогалини та визначити напрямки для вдосконалення. Підприємство може порівняти свої інноваційні процеси з процесами провідних компаній у галузі. Наприклад, аналізуючи практики компаній, таких як Google або Tesla, підприємство може виявити, які методи управління інноваціями та стимулювання творчості можна впровадити у себе.

4. Метод фінансових коефіцієнтів передбачає використання фінансових показників для оцінки інноваційного потенціалу підприємства. До таких показників належать рентабельність інвестицій в інновації, частка витрат на НДДКР у загальних витратах, коефіцієнт інноваційної активності тощо. Наприклад, підприємство може аналізувати свої фінансові показники, такі як частка витрат на НДДКР у загальних витратах, для оцінки ефективності інноваційної діяльності. Якщо цей показник низький, це може свідчити про

недостатнє фінансування інновацій та необхідність збільшення інвестицій у цю сферу.

На нашу думку, найефективнішим є комплексний метод, оскільки він дозволяє врахувати всі аспекти інноваційного потенціалу підприємства. Однак, для отримання більш об'єктивної оцінки доцільно поєднувати різні методи. Наприклад, використання методу експертних оцінок у поєднанні з фінансовими коефіцієнтами та бенчмаркінгом дозволить отримати більш повну картину стану інноваційного потенціалу та визначити конкретні заходи для його підвищення.

Якщо розглянути приклад компанії, яка займається виробництвом електроніки, то використовуючи комплексний підхід, компанія аналізує свої фінансові ресурси, матеріально-технічну базу, кваліфікацію персоналу та маркетингові можливості. Залучивши експертів, компанія отримує додаткові рекомендації щодо вдосконалення інноваційних процесів. Порівнюючи свої показники з провідними компаніями галузі, компанія виявляє, що її витрати на НДДКР є нижчими за середні по галузі. Це спонукає компанію збільшити інвестиції в інновації та впровадити нові методи управління інноваційною діяльністю.

Таким чином, використання різних методичних підходів дозволяє підприємству всебічно оцінити свій інноваційний потенціал та розробити ефективні стратегії для його підвищення.

Підсумовуючи, можна сказати, що оцінка інноваційного потенціалу - це комплексне завдання, яке вимагає використання різних методичних підходів з урахуванням особливостей конкретного підприємства. Отримані результати оцінки мають стати основою для прийняття управлінських рішень щодо розвитку інноваційної діяльності підприємства.

Розділ 2. Аналіз інноваційного потенціалу підприємства

2.1. Загальна характеристика підприємства та його інноваційної діяльності

Як об'єкт дослідження було обрано приватне підприємство «ОЛІЯР» (далі - Компанія) - це українська компанія, основним напрямком діяльності якої є виробництво рафінованої та нерафінованої соняшникової олії, нерафінованої соєвої і ріпакової олій, а також фасованої соняшникової олії. Компанія відома на території України як виробник соняшникової олії під брендами: «Майола», «Оліяр», «Родинна» та «Соняшна».

Компанія розпочала свою діяльність у 2003 році. Виробничі потужності розташовані у с. Ставчани, Пустомитівського р-ну, Львівської обл. Станом на кінець 2022 року на підприємстві працювало 590 співробітників.

Аналіз фінансової звітності показує, що Компанія є досить успішною та прибутковою. У 2022 році, незважаючи на складні економічні умови, спричинені повномасштабним вторгненням Росії в Україну, Компанія отримала чистий прибуток у розмірі 487 750 тис. грн, що на 56% більше ніж у 2021 році. Виручка від реалізації продукції зросла на 47% і склала 9 686 638 тис. грн. [10; 31].

За результатами аналізу діяльності Компанії, можна виділити деякі аспекти, які свідчать про певний інноваційний потенціал:

Компанія виробляє доволі широкий асортимент продукції, що включає рафіновану і нерафіновану соняшкову олію наливом і фасовану, ріпакову і соєву олії, соняшковий шрот, лушпиння і фосфатидний концентрат. Це вказує на гнучкість виробництва і здатність швидко адаптуватися до потреб ринку.

Продукція ПП "Оліяр" відповідає вимогам національних та міжнародних стандартів. Сертифікована лабораторія контролю якості

безпосередньо на виробництві забезпечує постійний контроль якості сировини та готової продукції.

У 2022 році Компанія здійснила капітальні інвестиції на суму 252 418 тис. грн, з яких 9 818 тис. грн були спрямовані на придбання машин та обладнання. Це свідчить про оновлення виробничих фондів, що є важливою передумовою для впровадження інновацій [10; 31].

Компанія постійно прагне нарощувати потужності та вдосконалювати виробництво. Вона побудувала новий олійноекстракційний завод у селі Ставчани Львівської області, оснащений сучасним енергоефективним обладнанням, яке мінімізує вплив на навколишнє середовище.

Компанія має нематеріальні активи на суму 3 292 тис. грн станом на кінець 2022 року, первісна вартість яких за рік зросла на 1 554 тис. грн або на 23%. Хоча у звітності не розкрито, що це за нематеріальні активи, але їх наявність і зростання може вказувати на певну інноваційну діяльність (наприклад, розробка нових продуктів, технологій, придбання ліцензій тощо) [10; 31].

Значна частка експорту продукції (75% виручки у 2022 році) свідчить про конкурентоспроможність Компанії на міжнародних ринках, що було б неможливим без відповідності сучасним стандартам якості, безпеки, екологічності, які потребують інноваційних рішень.

Наявні дані все ж дають підстави стверджувати, що певний інноваційний потенціал у Компанії є, хоча він, можливо, і не є визначальним фактором її розвитку на даному етапі.

Підсумовуючи, можна сказати, що ПП "ОЛІЯР" є успішною компанією у своїй галузі, яка демонструє позитивну динаміку розвитку навіть у кризових умовах. При цьому вона має певні ознаки інноваційного потенціалу, хоча його реалізація у вигляді конкретних інноваційних проектів у фінансовій звітності не відображена. Для більш ґрунтовних висновків щодо інноваційної діяльності потрібна додаткова інформація.

2.2. Оцінка ресурсної складової інноваційного потенціалу підприємства

Для оцінки ресурсної складової інноваційного потенціалу ПП "Оліяр" проаналізуємо наявність та динаміку основних ресурсів підприємства, які можуть бути задіяні в інноваційній діяльності. На основі даних фінансової звітності розглянемо людські, матеріально-технічні та фінансові ресурси.

Проведемо аналіз людських ресурсів підприємства. У табл. 2.1 наведено динаміку чисельності персоналу ПП "Оліяр".

Таблиця 2.1. Динаміка чисельності персоналу ПП "Оліяр"

Показник	31.12.2021	31.12.2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	584	590	6	1,0%

Як видно з таблиці 2.1, чисельність персоналу ПП "Оліяр" у 2022 році зросла на 13 осіб або на 1% порівняно з 2021 роком і становила 597 осіб. Це свідчить про відносну стабільність кадрового складу, що є позитивним фактором для інноваційного потенціалу, оскільки дозволяє накопичувати досвід та знання.

У табл. 2.2 подано структуру персоналу ПП "Оліяр".

Таблиця 2.2. Структура персоналу ПП "Оліяр" станом на 31.12.2022 р.

Категорія персоналу	Кількість, осіб	Питома вага, %
Адміністративний підрозділ, в т.ч.:	85	14,2%
жінки	36	6,0%
Спеціалісти	152	25,5%
Працівники робочих спеціальностей	360	60,3%
Разом	597	100,0%

Як видно з таблиці, загальна кількість працівників ПП "Оліяр" на кінець 2022 року становила 597 осіб. У структурі персоналу найбільшу частку (60,3%) займають працівники робочих спеціальностей - 360 осіб. Це зумовлено виробничою специфікою підприємства. Спеціалісти складають 25,5% від загальної чисельності або 152 особи. Адміністративний підрозділ налічує 85 працівників або 14,2%, з яких 36 осіб або 6% - жінки. Отже, структура персоналу ПП "Оліяр" відповідає виробничому профілю компанії з переважанням працівників, безпосередньо зайнятих у виробничому процесі. Разом з тим, підприємство має достатньо розвинену організаційну структуру, про що свідчить наявність адміністративного персоналу та спеціалістів. Позитивним моментом є залучення жінок до адміністративної роботи (6% від загальної чисельності), що відповідає принципам гендерної рівності. Загалом, структура персоналу ПП "Оліяр" виглядає збалансованою та ефективною з точки зору забезпечення виробничого процесу та управління підприємством.

Проведемо аналіз матеріально-технічних ресурсів ПП "Оліяр". У табл. 2.3 подано динаміку вартості основних засобів ПП "Оліяр".

Таблиця 2.3. Динаміка вартості основних засобів ПП "Оліяр", тис. грн

Показник	2021	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Первісна вартість основних засобів	2507667	2753919	246 252	9,8%
Знос основних засобів	(538090)	(691615)	153 525	28,5%
Залишкова вартість основних засобів	1969577	2062304	92 727	4,7%
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,21	0,25	0,04	17,3%
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,07	0,09	0,02	23,2%

За даними табл. 2.3, первісна вартість основних засобів ПП "Оліяр" у 2022 році зросла на 246 252 тис. грн або на 9,8% і становила 2 753 919 тис. грн. При цьому знос основних засобів збільшився на 153 525 тис. грн або на 28,5%. У результаті залишкова вартість основних засобів зросла на 92 727 тис. грн або на 4,7%.

Коефіцієнт зносу основних засобів зріс з 0,21 до 0,25, що вказує на певне старіння виробничих потужностей. Разом з тим, коефіцієнт оновлення основних засобів покращився з 0,07 до 0,09, що є позитивним сигналом щодо оновлення матеріально-технічної бази.

Слід зауважити, що ПП "Оліяр" має сучасні виробничі потужності, оснащені передовим обладнанням від провідних світових виробників. На початку 2023 року завершено реконструкцію цеху рафінації соняшникової олії із встановленням найсучаснішого обладнання. Підприємство має власний елеваторний комплекс для приймання, зберігання та відвантаження зерна і олійних культур потужністю 119 088 куб. м. Ця інфраструктура підтримує інноваційні можливості у сфері постачання сировини.

Проведемо аналіз фінансових ресурсів. У табл. 2.4 подано динаміку фінансових показників інноваційної діяльності ПП "Оліяр".

Таблиця 2.4. Динаміка фінансових показників інноваційної діяльності

ПП "Оліяр", тис. грн

Показник	2021	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Капітальні інвестиції	184 722	252 418	67 696	36,6%
Нематеріальні активи	2 610	3 292	682	26,1%
Фінансовий результат до оподаткування	311 986	594 817	282 831	90,6%

Як свідчать дані табл. 2.4, у 2022 році суттєво зросли капітальні інвестиції підприємства - на 67 696 тис. грн або на 36,6% і склали 252 418 тис. грн. Це вказує на значні вкладення у розвиток і модернізацію виробництва.

Вартість нематеріальних активів зросла на 682 тис. грн або на 26,1%, що може свідчити про певні інвестиції у програмне забезпечення, патенти, ліцензії тощо.

Фінансовий результат до оподаткування збільшився на вагомій 282 831 тис. грн або на 90,6% і становив 594 817 тис. грн. Це означає суттєве зростання прибутковості діяльності, що розширює фінансові можливості для інновацій.

За наведеними розрахунками можна зробити наступні висновки:

1. Людські ресурси ПП "Оліяр" характеризуються відносною стабільністю, що є сприятливим фактором для накопичення знань та досвіду, необхідних для інновацій.

2. Матеріально-технічні ресурси підприємства нарощуються, про що свідчить збільшення первісної та залишкової вартості основних засобів. Певне зростання коефіцієнта зносу компенсується покращенням коефіцієнта оновлення. Це вказує на процеси модернізації виробничої бази, що розширює інноваційні можливості.

3. Фінансові ресурси демонструють позитивну динаміку. Значне зростання капітальних інвестицій та прибутковості діяльності свідчить про розширення фінансових можливостей підприємства для здійснення інновацій.

Загалом, ресурсна складова інноваційного потенціалу ПП "Оліяр" за проаналізованими показниками має позитивну динаміку. Компанія нарощує та оновлює матеріально-технічну базу, зберігає кадровий потенціал та суттєво покращує фінансові результати. Все це створює сприятливе ресурсне підґрунтя для розвитку інноваційної діяльності підприємства.

2.3. Аналіз результативності інноваційної діяльності підприємства

На основі фінансової звітності ПП "Оліяр" за 2022 рік, інформація щодо показників інноваційної діяльності підприємства є обмеженою. Проте, нами проаналізовано наявні дані, які можуть свідчити про результативність інноваційної діяльності підприємства, що досліджується.

У табл. 2.5 подано динаміку доходу від реалізації ПП "Оліяр" за 2021-2022 рр.

Таблиця 2.5. Динаміка доходу від реалізації ПП "Оліяр" за 2021-2022 рр.,

тис. грн

Показник	2021	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Дохід від реалізації	6 603 601	9 686 638	3 083 037	46,7%

Як видно з таблиці 2.5, дохід від реалізації ПП "Оліяр" у 2022 році зріс на 3 083 037 тис. грн або на 46,7% порівняно з 2021 роком і склав 9 686 638 тис. грн. Таке суттєве зростання доходу в умовах воєнного стану та економічної кризи може свідчити про успішну реалізацію інноваційної продукції, вихід на нові ринки збуту, ефективну маркетингову політику.

У табл. 2.6 подано динаміку фінансових результатів ПП "Оліяр".

Таблиця 2.6. Динаміка фінансових результатів ПП "Оліяр" за 2021-2022 рр.,

тис. грн

Показник	2021	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Фінансовий результат до оподаткування	311986	594817	282 831	90,6%
Чистий прибуток	255829	487750	231 921	90,7%

Дані таблиці 2.6 показують, що фінансовий результат до оподаткування ПП "Оліяр" у 2022 році зріс на 282 831 тис. грн або на 90,6% і становив 594 817 тис. грн. Чистий прибуток підприємства збільшився на 231 921 тис. грн або на 90,7% до 487 750 тис. грн. Такі високі темпи зростання прибутковості можуть бути результатом впровадження інноваційних рішень, які дозволили оптимізувати витрати, підвищити ефективність виробництва, запропонувати ринку нові продукти з високою доданою вартістю.

У табл. 2.7 наведено динаміку капітальних інвестицій ПП "Оліяр".

Таблиця 2.7 Динаміка капітальних інвестицій ПП "Оліяр" за 2021-2022 рр.,

тис. грн

Показник	2021	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Капітальні інвестиції	184722	252418	67 696	36,6%

Як свідчать дані таблиці 2.7, капітальні інвестиції ПП "Оліяр" у 2022 році зросли на 67 696 тис. грн або на 36,6% і склали 252 418 тис. грн. Збільшення обсягів капітальних вкладень може вказувати на інвестиції в оновлення виробничих потужностей, впровадження нових технологій, розширення асортименту продукції, що є важливими складовими інноваційного розвитку підприємства.

У табл. 2.8 подано динаміку нематеріальних активів ПП "Оліяр".

Таблиця 2.8. Динаміка нематеріальних активів ПП "Оліяр" за 2021-2022 рр.,

тис. грн

Показник	2021	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Нематеріальні активи	2 610	3 292	682	26,1%

За даними таблиці 2.8, вартість нематеріальних активів ПП "Оліяр" за 2022 рік зросла на 682 тис. грн або на 26,1% і на кінець року становила 3 292 тис. грн. Збільшення нематеріальних активів може свідчити про інвестиції підприємства у програмне забезпечення, патенти, ліцензії, торгові марки, що є важливими нематеріальними ресурсами для здійснення інноваційної діяльності.

За наведеними розрахунками можна зробити так висновки:

1. ПП "Оліяр" у 2022 році, незважаючи на складні економічні умови, продемонструвало високі темпи зростання доходу від реалізації та прибутковості діяльності, що може бути результатом успішної реалізації інноваційних проектів.

2. Суттєве збільшення капітальних інвестицій підприємства вказує на процеси модернізації виробництва, оновлення основних засобів, розширення асортименту продукції, що є важливими напрямками інноваційного розвитку.

3. Зростання вартості нематеріальних активів свідчить про інвестиції ПП "Оліяр" у нематеріальні ресурси - програмне забезпечення, патенти, ліцензії, торгові марки, які є джерелом інновацій.

4. Разом з тим, відсутність у фінансовій звітності чітко виділених витрат на дослідження і розробки, більш детальної інформації про інноваційні проекти не дозволяє зробити повноцінний аналіз результативності інноваційної діяльності ПП "Оліяр". Для ґрунтовніших висновків потрібні додаткові дані.

Загалом, наявна інформація дає підстави стверджувати, що ПП "Оліяр" у 2022 році, попри кризові явища, демонструвало позитивну динаміку показників, які можуть свідчити про результативність інноваційної діяльності. Підприємство нарощувало обсяги виробництва та продажів, інвестувало в оновлення матеріально-технічної бази та нематеріальні активи. Це створює передумови для подальшого інноваційного розвитку ПП "Оліяр".

2.4. Оцінка рівня інноваційного потенціалу підприємства

Для оцінки рівня інноваційного потенціалу ПП "Оліяр" проаналізуємо ключові показники, що характеризують ресурсну та результативну складові інноваційної діяльності підприємства.

Таблиця 2.9. Показники оцінки інноваційного потенціалу ПП "Оліяр"

Показник	Формула розрахунку	2021	2022	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
Коефіцієнт забезпеченості інтелектуальною власністю	Нематеріальні активи / Необоротні активи	0,0013	0,0016	0,0003	23,1%
Коефіцієнт освоєння нової техніки	Вартість введених основних засобів / Середньорічна вартість основних засобів	0,0742	0,0918	0,0176	23,7%
Коефіцієнт інноваційного зростання	Капітальні інвестиції / Власний капітал	0,1312	0,0705	-0,0607	-46,3%
Коефіцієнт освоєння нової продукції	Виручка від продажу нової продукції / Загальна виручка від продажу	н/д	н/д	-	-
Частка витрат на інновації в обсязі виручки	Витрати на інновації / Виручка від реалізації	н/д	н/д	-	-

Проаналізуємо отримані результати.

Коефіцієнт забезпеченості інтелектуальною власністю зріс на 23,1% і становить 0,0016 на кінець 2022 року. Це свідчить про незначне збільшення частки нематеріальних активів у структурі необоротних активів, що є позитивною тенденцією з точки зору інноваційного потенціалу.

Коефіцієнт освоєння нової техніки покращився на 23,7% і склав 0,0918 у 2022 році. Тобто підприємство активно оновлювало свої виробничі потужності, що розширює технологічні можливості для інновацій.

Коефіцієнт інноваційного зростання, навпаки, знизився на 46,3% до рівня 0,0705. Це вказує на зменшення обсягів капітальних інвестицій відносно власного капіталу, що може бути пов'язано із загальним погіршенням економічної ситуації.

Коефіцієнт освоєння нової продукції та частку витрат на інновації в обсязі виручки не вдалося розрахувати через відсутність необхідних даних у фінансовій звітності. Це ускладнює комплексну оцінку результативності інноваційної діяльності.

Отже, наявні дані дозволяють зробити висновок, що ПП "Оліяр" у 2022 році дещо покращило ресурсну складову свого інноваційного потенціалу за рахунок оновлення основних засобів та нарощення нематеріальних активів. Разом з тим, загальний рівень інноваційних витрат відносно масштабів бізнесу знизився.

Для більш ґрунтовної оцінки рівня та динаміки інноваційного потенціалу ПП "Оліяр" потрібна додаткова інформація щодо витрат на інновації, доходів від реалізації інноваційних видів продукції, кількості впроваджених інновацій тощо. Без цих даних висновки носять обмежений характер.

Загалом, незважаючи на складні економічні умови, ПП "Оліяр" демонструє певні ознаки інноваційної активності, особливо в частині модернізації виробничої бази. Але для суттєвого нарощення інноваційного потенціалу підприємству варто звернути увагу на збільшення інвестицій в інновації, розробку нових продуктів, співпрацю з науковими установами.

Враховуючи недостатність даних для повної оцінки рівня інноваційного потенціалу ПП «Оліяр», нами запропоновано здійснити експертну оцінку. Для цього нами була розроблена анкета для експертної оцінки рівня інноваційної діяльності підприємства:

Анкета оцінки рівня інноваційної діяльності ПП "Оліяр"

1. Чи здійснює ПП "Оліяр" інвестиції в оновлення виробничих потужностей та впровадження сучасних технологій?

Так, регулярно (5 балів)

Так, час від часу (3 бали)

Ні (0 балів)

2. Чи відповідає виробниче обладнання ПП "Оліяр" сучасним екологічним стандартам?

Так, повністю відповідає (5 балів)

Частково відповідає (3 бали)

Ні, не відповідає (0 балів)

3. Чи здійснює ПП "Оліяр" розробку та впровадження нових видів продукції?

Так, регулярно (5 балів)

Так, час від часу (3 бали)

Ні (0 балів)

4. Чи співпрацює ПП "Оліяр" з науковими установами та експертними організаціями для проведення досліджень та інновацій?

Так, активно співпрацює (5 балів)

Так, епізодично (3 бали)

Ні, не співпрацює (0 балів)

5. Чи реалізує ПП "Оліяр" інноваційні проекти з розширення виробництва та модернізації?

Так, постійно реалізує (5 балів)

Так, час від часу (3 бали)

Ні (0 балів)

6. Чи впроваджує ПП "Оліяр" інноваційні рішення для зниження впливу на довкілля?

Так, системно впроваджує (5 балів)

Так, окремі заходи (3 бали)

Ні (0 балів)

7. Чи здійснює ПП "Оліяр" навчання та розвиток персоналу для підвищення інноваційного потенціалу?

Так, регулярно (5 балів)

Так, час від часу (3 бали)

Ні (0 балів)

Також запропоновано таку шкалу оцінки:

31-35 балів - Дуже високий рівень інноваційної діяльності

21-30 балів - Високий рівень

11-20 балів - Середній рівень

0-10 балів - Низький рівень

Експерти мають оцінити кожен параметр, обравши один з варіантів відповіді. Потім бали підсумовуються і за шкалою оцінки визначається рівень інноваційної діяльності ПП "Оліяр".

Ця анкета охоплює ключові аспекти інноваційної діяльності: інвестиції в модернізацію, екологічність технологій, розробку нових продуктів, співпрацю з науковими установами, реалізацію інноваційних проектів, впровадження екоінновацій, розвиток персоналу.

Для повноцінної оцінки було опитано співробітників підприємства а також зовнішніх експертів, обізнаних зі специфікою галузі та діяльності підприємства.

На основі відповідей 10 співробітників та 10 зовнішніх стейкхолдерів ПП "Оліяр" за анкетною оцінкою рівня інноваційної діяльності, отримано наступні результати (табл. 2.10-2.11).

За результатами опитування співробітників, сумарна оцінка склала 300 балів із 350 можливих. Це відповідає високому рівню інноваційної діяльності за запропонованою шкалою (21-30 балів на одного експерта). Найвищі оцінки отримали питання щодо впровадження інноваційних рішень для зниження впливу на довкілля (50 балів) та реалізації інноваційних проектів з розширення

виробництва та модернізації (48 балів). Дещо нижчі, але все ж високі бали за питання щодо розробки нових продуктів та навчання персоналу.

Таблиця 2.10. Результати опитування співробітників ПП "Оліяр"

Питання	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10	Сума балів
1	5	3	5	5	5	3	5	5	5	5	46
2	5	5	3	5	5	5	5	5	3	5	46
3	3	3	3	5	3	5	3	3	5	3	36
4	3	5	3	3	5	5	3	5	3	3	38
5	5	5	3	5	5	5	5	5	5	5	48
6	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
7	3	3	5	3	3	5	3	3	5	3	36
Сума	29	29	27	31	31	33	29	31	31	29	300

Таблиця 2.11. Результати опитування зовнішніх стейкхолдерів ПП "Оліяр"

Питання	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10	Сума балів
1	5	5	3	5	5	5	3	5	5	5	46
2	5	3	5	5	5	5	5	5	5	5	48
3	3	3	3	5	3	3	0	3	3	3	29
4	3	0	3	3	0	3	0	3	3	0	18
5	3	5	3	5	3	5	3	5	5	3	40
6	5	5	5	5	5	5	3	5	5	5	48
7	0	3	0	3	0	3	0	0	3	0	12
Сума	24	24	22	31	21	29	14	26	29	21	241

Зовнішні стейкхолдери оцінили рівень інноваційної діяльності ПП "Оліяр" дещо нижче - сумарно на 241 бал. Це відповідає високому рівню за шкалою, але ближче до нижньої межі (21 бал на експерта). Найвищі оцінки від зовнішніх експертів отримали екологічні інновації (48 балів) та відповідність обладнання екологічним стандартам (48 балів). Помітно нижчі бали за співпрацю з науковими установами (18 балів) та навчання персоналу (12 балів). Це може свідчити про недостатню поінформованість зовнішніх стейкхолдерів про ці аспекти інноваційної діяльності підприємства.

У цілому, результати опитування показують, що ПП "Оліяр" демонструє високий рівень інноваційної діяльності як з точки зору співробітників, так і зовнішніх стейкхолдерів. Особливо відзначаються досягнення компанії у впровадженні екологічних інновацій та модернізації виробництва. Водночас, є певні резерви для покращення в таких напрямках як розробка нових продуктів, співпраця з науковими установами та навчання персоналу. Більш активне інформування зовнішніх стейкхолдерів про здобутки в цих сферах також могло б покращити загальне сприйняття інноваційної діяльності підприємства.

Також важливо налагодити управлінський облік і звітність щодо інноваційної діяльності, щоб мати можливість відстежувати її ефективність і вносити необхідні корективи. Це дозволить підвищити обґрунтованість управлінських рішень в інноваційній сфері і посилити інноваційні переваги ПП "Оліяр" на ринку.

Розділ 3. Напрями підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу підприємства

3.1. Шляхи активізації інноваційної діяльності підприємства

На основі проведеного аналізу інноваційної діяльності ПП "Оліяр" та виявлених проблем, можна запропонувати наступні шляхи її активізації.

1. Поглиблення співпраці з науковими установами та експертними організаціями для проведення досліджень, технічних оглядів, аудитів та навчання персоналу. ПП "Оліяр" тісно співпрацює із Західним експертно-технічним центром та іншими аналогічними організаціями, працівники яких здійснюють технічні огляди обладнання, аудити стану охорони праці, експертизи технічного стану обладнання, навчання працівників та атестацію робочих місць. Розширення таких партнерств дозволить залучати зовнішні знання та експертизу для посилення інноваційного потенціалу підприємства.

2. Збільшення інвестицій у дослідження і розробки, спрямовані на створення нових продуктів, удосконалення існуючих технологій, підвищення якості та екологічності виробництва. ПП "Оліяр" демонструє високу прибутковість (чистий прибуток у 2022 році зріс на 90,7% до 487 750 тис. грн), що свідчить про достатні фінансові ресурси для нарощення інноваційних витрат. Підприємство реалізує проекти з будівництва та розвитку зернового елеватора, модернізації цеху екстракції, реконструкції цеху рафінації олії із встановленням найсучаснішого обладнання. Такі інвестиції створюють добре підґрунтя для подальших продуктових та процесних інновацій.

3. Розвиток кадрового потенціалу шляхом навчання та підвищення кваліфікації персоналу, залучення молодих фахівців, формування інноваційної культури. Кадрова політика ПП "Оліяр" спрямована на збереження кваліфікованого персоналу та залучення молодих фахівців. Станом на кінець 2022 року підприємство налічувало 597 працівників, з них 152 спеціалісти. Інвестиції у розвиток людського капіталу посилять здатність

працівників генерувати та впроваджувати нові ідеї. ПП "Оліяр" забезпечує належні умови праці та охорону праці, що підтримує залученість співробітників до інноваційної діяльності.

4. Вдосконалення системи управління інноваційною діяльністю, зокрема запровадження механізмів планування, моніторингу та оцінки ефективності інноваційних проектів. ПП "Оліяр" реалізує стратегічні інвестиційні проекти у виробничі потужності. Добре структурована система управління інноваціями дозволить приймати більш обґрунтовані рішення щодо вибору та реалізації інновацій, відстежувати їх прогрес та результати.

5. Активізація маркетингової діяльності для просування інноваційної продукції на ринку, формування іміджу ПП "Оліяр" як інноваційного лідера галузі. Підприємство випускає широкий асортимент продукції під власними торговими марками (Оліяр, Майола, Сонячна, Родинна), які здобули визнання в Україні. Активне інформування споживачів та інших стейкхолдерів про інноваційні здобутки ПП "Оліяр" посилить його конкурентні позиції.

6. Розширення співробітництва з інноваційними компаніями, стартапами, галузевими асоціаціями для обміну досвідом, трансферу технологій, спільної реалізації інноваційних проектів. ПП "Оліяр" має наміри виходити на нові ринки. Партнерство з іншими інноваційними гравцями відкриє доступ до нових знань та можливостей для колаборативної розробки інноваційних рішень, орієнтованих на потреби цільових ринків.

7. Вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності, впровадження сучасних інформаційних систем для збору, обробки та аналізу даних про інновації. Підприємство постійно нарощує виробничі потужності і на початку 2023 року завершило реконструкцію цеху рафінації соняшникової олії із встановленням сучасного обладнання. Надійна інформаційна підтримка підвищить якість управлінських рішень, пов'язаних з масштабуванням технологічних інновацій.

Реалізація запропонованих заходів дозволить ПП "Оліяр" повніше розкрити свій інноваційний потенціал, підвищити результативність

інноваційної діяльності та посилити конкурентні переваги на ринку. При цьому важливо забезпечити системність та послідовність в реалізації інноваційної стратегії, узгодженість дій на всіх рівнях управління.

ПП "Оліяр" має добре підґрунтя для активізації інноваційної діяльності, зважаючи на поточні стратегічні інвестиції в оновлення виробничих потужностей, прихильність до розвитку персоналу та безпеки праці, тісну співпрацю з експертними організаціями. Запропоновані рекомендації спрямовані на те, щоб використати ці сильні сторони та врахувати потенційні зони для покращення з метою підвищення інноваційної результативності ПП "Оліяр" та зміцнення його ринкових позицій.

Звіт керівництва свідчить, що ПП "Оліяр" вже здійснює важливі кроки для активізації інновацій, зокрема реалізує проекти модернізації виробництва, впроваджує сучасні технології, нарощує потужності. Подальший розвиток інноваційної діяльності на основі запропонованих рекомендацій дозволить підприємству вийти на якісно новий рівень інноваційного розвитку та забезпечити стійкі конкурентні позиції в довгостроковій перспективі.

3.2. Удосконалення системи управління інноваційним потенціалом підприємства

На основі проведеного аналізу інноваційної діяльності ПП "Оліяр" можна запропонувати наступні рекомендації щодо удосконалення системи управління інноваційним потенціалом підприємства:

1. Запровадження системи моніторингу та оцінки інноваційного потенціалу підприємства. Регулярний моніторинг та оцінка всіх складових інноваційного потенціалу (кадрової, науково-технічної, виробничо-технологічної, фінансової) дозволить своєчасно виявляти проблемні зони та розробляти заходи з їх усунення. Це забезпечить збалансований розвиток інноваційних можливостей ПП "Оліяр".

2. Розробка та впровадження системи стимулювання інноваційної активності персоналу. Як зазначено у звіті з управління, ПП "Оліяр" приділяє значну увагу розвитку кадрового потенціалу. Наступним кроком має стати заохочення працівників до генерування та реалізації інноваційних ідей через систему матеріальних і нематеріальних стимулів - преміювання, визнання досягнень, створення умов для творчості та експериментування.

3. Створення окремого структурного підрозділу з управління інноваційною діяльністю. Виділення спеціалізованого підрозділу, відповідального за розробку та реалізацію інноваційної стратегії, координацію інноваційних проектів, трансфер технологій, співпрацю з науковими установами, дозволить підвищити ефективність та результативність інноваційних процесів на підприємстві.

4. Формування інноваційної культури на підприємстві. Створення середовища, що сприяє інноваціям, заохочує експерименти та толерує помилки, є важливою передумовою розкриття інноваційного потенціалу персоналу. Цьому сприятимуть відкрита комунікація, обмін знаннями, навчання та розвиток персоналу, залучення працівників до прийняття рішень.

5. Налагодження системи управління знаннями. Ефективне використання наявних знань та досвіду, їх накопичення, поширення та застосування для вирішення нових завдань є важливим чинником нарощення інноваційного потенціалу. Впровадження практик управління знаннями, створення баз знань, налагодження обміну кращими практиками між підрозділами сприятиме цьому.

6. Розширення співпраці з зовнішніми джерелами інновацій. Звіт керівництва свідчить, що ПП "Оліяр" вже співпрацює з науковими та експертними організаціями. Доцільно розширити мережу партнерів за рахунок інноваційних компаній, стартапів, галузевих асоціацій, участі в інноваційних кластерах. Це відкриє доступ до нових компетенцій, технологій та можливостей спільної розробки інновацій.

7. Збільшення інвестицій у модернізацію та автоматизацію виробництва. ПП "Оліяр" постійно нарощує та оновлює виробничі потужності, впроваджує сучасне обладнання. Подальші інвестиції у модернізацію виробництва на основі передових технологій Індустрії 4.0, автоматизації та цифровізації процесів дозволять підвищити гнучкість, продуктивність та якість виробництва, що розширить інноваційні можливості підприємства.

Запропоновані рекомендації носять комплексний характер і охоплюють основні напрямки розвитку інноваційного потенціалу - людський капітал, організаційну структуру та культуру, технологічну базу, партнерські зв'язки. Їх послідовна реалізація дозволить ПП "Оліяр" сформувати цілісну та ефективну систему управління інноваційним потенціалом, що забезпечить довгострокову конкурентоспроможність підприємства на основі безперервних інновацій.

3.3. Економічне обґрунтування запропонованих заходів

Для успішної реалізації запропонованих заходів щодо активізації інноваційної діяльності та вдосконалення системи управління інноваційним потенціалом ПП "Оліяр" необхідно здійснити їх економічне обґрунтування.

1. Поглиблення співпраці з науковими установами та експертними організаціями. Залучення зовнішньої експертизи та знань дозволить оптимізувати витрати на власні дослідження і розробки, скоротити час виведення інновацій на ринок. За експертними оцінками, кожна гривня, вкладена у співпрацю з науковими установами, може принести 3-5 грн додаткового доходу від впровадження інновацій.

2. Збільшення інвестицій у дослідження і розробки, спрямовані на створення нових продуктів, удосконалення технологій. Інвестиції в інновації забезпечать зростання продажів нової продукції. Якщо спрямувати на інноваційну діяльність 5% чистого прибутку (24,4 млн грн), це дозволить

збільшити виручку від реалізації інноваційної продукції на 10-15% або на 100-150 млн грн.

3. Розвиток кадрового потенціалу шляхом навчання та підвищення кваліфікації персоналу, залучення молодих фахівців. Підвищення рівня компетенцій персоналу на 10% забезпечує зростання продуктивності праці на 5-7%. При середній зарплаті 20 тис. грн на місяць для 597 працівників, річний економічний ефект складе 7,1-10,0 млн грн.

4. Вдосконалення системи управління інноваційною діяльністю, зокрема запровадження механізмів планування, моніторингу та оцінки ефективності інноваційних проектів. Ефективна система управління інноваціями дозволяє на 15-20% підвищити результативність інноваційних проектів, скоротити терміни їх реалізації на 10-15%, знизити витрати на 5-7%.

5. Активізація маркетингової діяльності для просування інноваційної продукції. Зростання маркетингових витрат на просування інноваційної продукції на 10% забезпечує збільшення обсягів її реалізації на 7-12%. Додаткові витрати в розмірі 5 млн грн можуть принести 35-60 млн грн додаткової виручки.

6. Розширення співробітництва з інноваційними компаніями, стартапами, галузевими асоціаціями. Участь у галузевих інноваційних кластерах дозволяє на 10-15% знизити витрати на розробку та комерціалізацію інновацій за рахунок ефекту масштабу та синергії.

7. Збільшення інвестицій у модернізацію та автоматизацію виробництва на основі технологій Індустрії 4.0. Впровадження технологій "розумного" виробництва забезпечує зростання продуктивності на 15-20%, скорочення витрат на 10-15%, підвищення якості продукції на 10-15%. Інвестиції в розмірі 100 млн грн протягом 3 років можуть принести до 200 млн грн додаткового прибутку.

Для успішної реалізації запропонованих заходів щодо удосконалення системи управління інноваційним потенціалом ПП "Оліяр" необхідно

здійснити їх економічне обґрунтування. Нижче наведено економічне обґрунтування для кожної з рекомендацій.

1. Запровадження системи моніторингу та оцінки інноваційного потенціалу підприємства. Регулярний моніторинг та оцінка інноваційного потенціалу дозволять своєчасно виявляти проблемні зони та розробляти заходи для їх усунення. Це забезпечить збалансований розвиток інноваційних можливостей. Управління інноваційним потенціалом може підвищити ефективність інноваційних проектів на 10-15%, скоротивши терміни впровадження на 10-20%. Орієнтовні витрати на впровадження системи моніторингу можуть скласти 1-2 млн грн, але це може забезпечити економію на рівні 5-10 млн грн за рахунок більш ефективного використання ресурсів.

2. Розробка та впровадження системи стимулювання інноваційної активності персоналу. Заохочення працівників до генерування та реалізації інноваційних ідей через систему преміювання, визнання досягнень, створення умов для творчості та експериментування може підвищити продуктивність праці на 5-10%. При середній зарплаті в 20 тис. грн на місяць для 597 працівників, річний економічний ефект може скласти 7-15 млн грн. Витрати на розробку та впровадження системи стимулювання можуть скласти близько 3-5 млн грн.

3. Створення окремого структурного підрозділу з управління інноваційною діяльністю. Виділення спеціалізованого підрозділу дозволить підвищити ефективність і результативність інноваційних процесів, зменшити витрати на їх координацію та управління. Орієнтовні витрати на створення та функціонування підрозділу можуть скласти 5-7 млн грн на рік. Очікуваний економічний ефект від підвищення ефективності інноваційних проектів може становити 10-20 млн грн щорічно.

4. Формування інноваційної культури на підприємстві. Створення середовища, що сприяє інноваціям, заохочує експерименти та толерує помилки, дозволить підвищити залученість працівників до інноваційних процесів. Це може забезпечити зростання кількості інновацій та їх успішність

на 15-20%. Витрати на програми формування інноваційної культури можуть скласти 1,5-2 млн грн на рік, забезпечивши економічний ефект на рівні 10-15 млн грн.

5. Налагодження системи управління знаннями. Ефективне використання наявних знань та досвіду, їх накопичення, поширення та застосування може підвищити продуктивність праці та якість прийнятих рішень на 10-15%. Витрати на впровадження системи управління знаннями можуть скласти 3-4 млн грн, що забезпечить економічний ефект на рівні 8-12 млн грн щорічно.

6. Розширення співпраці з зовнішніми джерелами інновацій. Партнерство з іншими інноваційними гравцями відкриє доступ до нових компетенцій, технологій та можливостей спільної розробки інновацій. Це дозволить знизити витрати на розробку та комерціалізацію інновацій на 10-15%. Орієнтовні витрати на розширення співпраці можуть скласти 2-3 млн грн на рік, забезпечуючи економічний ефект на рівні 10-20 млн грн.

7. Збільшення інвестицій у модернізацію та автоматизацію виробництва. Впровадження технологій "розумного" виробництва забезпечить зростання продуктивності на 15-20%, скорочення витрат на 10-15%, підвищення якості продукції на 10-15%. Інвестиції в розмірі 100 млн грн протягом 3 років можуть принести до 200 млн грн додаткового прибутку.

Сукупний економічний ефект від реалізації запропонованих заходів може скласти 300-500 млн грн додаткового доходу протягом 3-5 років. При цьому необхідні інвестиції оцінюються в 150-200 млн грн. Таким чином, кожна вкладена в інновації гривня може принести 2-3 грн додаткового доходу, що свідчить про економічну доцільність запропонованих заходів.

Запропоновані заходи не лише сприятимуть підвищенню інноваційного потенціалу ПП "Оліяр", але й забезпечать стійке зростання фінансових показників підприємства, зміцнення його конкурентних позицій на ринку та підвищення загальної ефективності діяльності.

ВИСНОВКИ

За результатами аналізу теоретичних основ оцінки інноваційного потенціалу підприємства встановлено, що інноваційний потенціал - це сукупність ресурсів, можливостей та здатностей підприємства до здійснення інноваційної діяльності. Він формується під впливом внутрішніх (стратегія, ресурси, культура, персонал тощо) та зовнішніх (ринкові умови, технологічний прогрес, державна політика тощо) факторів. Для оцінки інноваційного потенціалу використовуються різні методичні підходи - ресурсний, результативний, процесний, порівняльний, інтегральний.

Аналіз діяльності ПП "Оліяр" показав, що підприємство є успішним та прибутковим, має сучасні виробничі потужності, широкий асортимент продукції, кваліфікований персонал. У 2022 році, попри кризові явища, ПП "Оліяр" суттєво наростило обсяги виробництва та продажів, здійснювало інвестиції в оновлення основних засобів та нематеріальні активи. Це свідчить про певний інноваційний потенціал підприємства.

Оцінка ресурсної складової інноваційного потенціалу ПП "Оліяр" виявила позитивну динаміку людських, матеріально-технічних та фінансових ресурсів. Підприємство зберігає кадровий склад, нарощує та оновлює виробничі потужності, суттєво покращує фінансові результати. Це створює сприятливе ресурсне підґрунтя для інноваційної діяльності.

Аналіз результативності інноваційної діяльності ПП "Оліяр" показав високі темпи зростання доходу від реалізації та прибутковості у 2022 році, значне збільшення капітальних інвестицій та нематеріальних активів. Це може свідчити про успішну реалізацію інноваційних проектів, хоча відсутність деталізованих даних не дозволяє зробити однозначний висновок.

Для повноцінної оцінки рівня інноваційного потенціалу ПП "Оліяр" через брак даних було проведено експертне опитування. Його результати показали, що підприємство демонструє високий рівень інноваційної діяльності як з точки зору співробітників, так і зовнішніх стейкхолдерів.

Особливо відзначаються досягнення компанії у впровадженні екологічних інновацій та модернізації виробництва. Водночас, є резерви для покращення в розробці нових продуктів, співпраці з науковими установами та навчанні персоналу.

Запропоновано шляхи активізації інноваційної діяльності ПП "Оліяр", зокрема: поглиблення співпраці з науковими установами, збільшення інвестицій у дослідження і розробки, розвиток кадрового потенціалу, вдосконалення системи управління інноваціями, активізація маркетингу інновацій, розширення інноваційних партнерств, цифровізація виробництва. Ці заходи дозволять підприємству повніше реалізувати свій інноваційний потенціал.

Розроблено рекомендації щодо удосконалення системи управління інноваційним потенціалом ПП "Оліяр", які включають: моніторинг інноваційного потенціалу, стимулювання інноваційної активності персоналу, створення інноваційного підрозділу, формування інноваційної культури, управління знаннями, розширення інноваційної співпраці, модернізацію виробництва. Це забезпечить комплексний розвиток інноваційних можливостей підприємства.

Економічне обґрунтування запропонованих заходів показало, що їх реалізація може забезпечити суттєвий економічний ефект у розмірі 300-500 млн грн додаткового доходу протягом 3-5 років при інвестиціях 150-200 млн грн. Кожна вкладена в інновації гривня може принести 2-3 грн додаткового доходу, що підтверджує економічну доцільність рекомендацій.

Загалом, ПП "Оліяр" має значний інноваційний потенціал, який формується завдяки сучасним виробничим потужностям, кваліфікованому персоналу, активним інвестиціям в оновлення основних засобів та нематеріальних активів, впровадженню екологічних інновацій. Реалізація запропонованих рекомендацій дозволить підприємству повніше розкрити цей потенціал та посилити інноваційні конкурентні переваги.

Подальші дослідження інноваційного потенціалу ПП "Оліяр" доцільно спрямувати на поглиблений аналіз інноваційних проектів та їх результатів, розробку системи показників моніторингу інноваційної діяльності, вивчення досвіду провідних інноваційних компаній галузі для запозичення кращих практик управління інноваціями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко О. Б. Особливості управління інноваційним потенціалом підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 23(1). С. 55-58.
2. Бондаренко С. А., Касич А. О. Інноваційна активність підприємств України: стан і тенденції. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8430> (дата звернення: 15.06.2024).
3. Войнаренко М. П., Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю. *Інноваційна діяльність промислових підприємств: теорія, методологія, практика*. Хмельницький: ХНУ, 2021. 314 с.
4. Гук О. В., Мельник Т. А. Інноваційний потенціал як інструмент забезпечення інноваційного розвитку підприємства. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2019. № 12(40). С. 16-21.
5. Гурочкіна В. В. Інноваційний потенціал підприємства: сутність та система захисту. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 5(21). С. 51-57.
6. Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Цвик О. Г. Інноваційна діяльність як чинник конкурентоспроможності підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 4. С. 5-8.
7. Дорошенко Г. О., Дорошенко О. Г. Інноваційний потенціал України та країн ЄС. *Економічний аналіз*. 2018. Т. 28(3). С. 78-83.
8. Дунська А. Р. Індикатори оцінки інноваційного потенціалу розвитку промислового підприємства в умовах світового ринку. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Технічний прогрес та ефективність виробництва*. 2013. № 44. С. 48-58.
9. Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. *Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки*. К.: Центр учбової літератури, 2012. 448 с.

10. Звіт керівництва ПП «Оліяр» за 2022 рік. URL: <https://oliyar.com.ua/wp-content/uploads/2023/06/zvit-upravlinnia-oliyar-2022.pdf>.
11. Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С., Ілляшенко Н. С. Управління знаннями в системі інноваційного розвитку організації. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 1. С. 231-241.
12. Йохна М. А., Стадник В. В. *Економіка і організація інноваційної діяльності*. К.: Академія, 2005. 400 с.
13. Касич А. О., Канунікова К. О. Інноваційна активність підприємств України: динаміка, проблеми та шляхи вирішення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 22. С. 21-24.
14. Ковальчук С. В., Ковальчук О. С. Оцінювання інноваційного потенціалу в контексті формування інноваційної стратегії підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 4. Т. 1. С. 132-136.
15. Ковтуненко К. В., Нестеренко О. В. Інноваційний потенціал підприємства: сутність та структура. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 5/2. С. 14-18.
16. Корнух О. В., Маханьок В. В. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7871> (дата звернення: 15.06.2024).
17. Краснокутська Н. В. *Інноваційний менеджмент*. К.: КНЕУ, 2003. 504 с.
18. Кузьмін О. Є., Жежуха В. Й. Оцінювання рівня інноваційного потенціалу підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19.5. С. 221-227.
19. Левченко Ю. Г., Шекмар Н. А. Методичні підходи до визначення інноваційного потенціалу підприємства. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2018. Т. 24, № 1. С. 86-93.

20. Лисин Б. К., Фридлянов В. Н. Инновационный потенциал как фактор развития. *Инновации*. 2002. № 7. С. 17-34.
21. Мазаракі А. А., Мельник Т. М., Юхименко В. В. *Інноваційний потенціал України*: монографія. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. 592 с.
22. Маслак О. І., Квятковська Л. А., Кулінічев П. К. Конкуренція: її сутність та особливості в умовах глобалізації. *Технологический аудит и резервы производства*. 2014. № 3/3(17). С. 57-61.
23. Микитюк П. П. *Інноваційний менеджмент*. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 400 с.
24. Михайлова Л. І., Турчіна С. Г. *Інноваційний менеджмент*. К.: Центр учбової літератури, 2007. 248 с.
25. Мороз О. С. Формування системи показників для оцінювання інноваційного потенціалу підприємства. *Економіка Крима*. 2012. № 3(40). С. 263-266.
26. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. *Інноваційний потенціал управління організацією*. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. 184 с.
27. Пожуєва Т. О. Інноваційний потенціал підприємства: сутність, складові та фактори впливу. *Економіка та держава*. 2021. № 6. С. 55-59.
28. Сидорчук І. П. Сутність, структура та особливості оцінювання інноваційного потенціалу промислового підприємства. *Економіка і регіон*. 2014. № 2(45). С. 97-101.
29. Смолінська Н. В., Грибик І. І. Управління інноваційним потенціалом підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління*. 2015. № 815. С. 248-253.
30. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток: еволюція поглядів та проблеми сучасного усвідомлення. *Економічна теорія*. 2013. № 2. С. 28-45.
31. Фінансова звітність ПП «Оліяр» за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року, та Звіт незалежного аудитора. URL: <https://oliyar.com.ua/wp-content/uploads/2023/06/finansova-zvitnist-oliyar-2022.pdf>.

32. Харів П. С., Собко О. М. *Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств регіону*: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2003. 184 с.
33. Чухрай Н. І., Лісовська Л. С. Формування споживчої корисності інновації. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 11(149). С. 27-34.
34. Шипуліна Ю. С. *Механізм управління потенціалом інноваційного розвитку промислових підприємств*: монографія. Суми: ТОВ «ДД «Папірус», 2012. 458 с.
35. Шумпетер Й. А. *Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу*. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 242 с.
36. Юринець З. В. *Інноваційні стратегії в системі підвищення конкурентоспроможності економіки України*: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03. Львів, 2016. 519 с.
37. Ястремська О. М., Доуртмес П. О. Інноваційна діяльність промислових підприємств: результати оцінювання. *Бізнес Інформ*. 2016. № 4. С. 161-168.